

Hana Nováková
Egyptské výtvarné umění XX. století a jeho role ve společnosti
(Se zaměřením na malířství a sochařství)
Doktorská disertační práce

(Posudek vedoucího práce prof. dr. Rudolfa Veselého, CSc.:)

V předložené disertační práci se její autorka rozhodla ukázat historické okolnosti, které stály u zformování moderního výtvarného umění v Egyptě, a působily na jeho vývoj, jaké byly jeho vývojové etapy a jeho společenské postavení v Egyptě v minulém dvacátém století. Tato práce tedy nemá za svůj cíl hodnocení děl egyptských výtvarníků z hlediska historika umění, neboť její autorka dějiny umění nestudovala. Její studium dějin muslimských zemí a jejich kultury, jí umožnilo zařadit vývoj výtvarného umění v Egyptě do kontextu politických a kulturních dějin egyptské společnosti nedávno skončivšího dvacátého století.

Považuji za nutné zdůraznit, že když jsem o tomto tematiku zmínil jako možném předmětu disertační práce, autorka se jej s živým zaujetím ujala. Výsledkem jejího zájmu a úsilí je tato první systematická práce na poli moderního výtvarného umění v kultuře jedné z arabských zemí – Egypta. Tímto thematem jsem zamýšlel nejen poskytnout příležitost k vypracování disertační práce, nýbrž také rozšířit náš obzor poznávání výtvarného umění mimo tradičně studované kulturní oblasti o další, nejen u nás, ale i jinde ve světě téměř nebo zcela neznámé oblasti s vývojem výtvarné tvorby navazující či nenavazující na vlastní výtvarné tradice a naopak inspirující se tradicemi a uměleckými směry cizími.

Zpracování tematiku předložené práce nebylo možné, jestliže by se autorka neměla možnost seznámit se přímo v Egyptě s dostupnými výtvarnými díly, jejich autory, s uměleckými centry, školami, a rovněž s potřebnými odbornými publikacemi. Pro vypracování předložené disertace mělo zásadní význam, že se její autorce podařilo získat stipendium na roční studijní pobyt v Egyptě, kterého plně využila studiem na fakultě výtvarných umění na Helwánské universitě s bohatou knihovnou a konzultacemi s jejími pedagogy. Při tomto pobytu měla také hojnost příležitostí spatřit mnoho obrazů a plastik z dílen egyptských výtvarníků a setkávat se a diskutovat s řadou umělců. V závěrečné kapitole jsou zdařile shrnuty základní problémy přijímání evropských uměleckých tradic, forem a method, svazky s faraonskou minulostí a odraz muslimského přijímání výtvarné činnosti člověka.

Práce je tedy založena na pevném základě odborné literatury a bezprostředního poznávání uměleckých děl a diskusí se samotnými výtvarníky. Autorce se podařilo vhodně vyvážit tyto zdroje informací v jednotlivých kapitolách, z nichž je práce vytvořena.

Svoji práci, první rozsáhlou sondu do vývoje moderního výtvarného umění v Egyptě a možno říci v arabském světě vůbec a která může být zajímavá a užitečná i pro naše historiky umění, autorka rozdělila do pěti kapitol. Po historickém úvodu o dějinách Egypta v posledních 150 letech a o cestách, po kterých evropské výtvarné umění do Egypta přicházelo, který je předmětem úvodní první kapitoly, autorka přechází ke svému hlavnímu tematiku. Je to samotné výtvarné umění a jeho vývoj, období určitých směrů, jejich charakteristika a jejich vybraní představitelé. Významná je kapitola třetí pojednávající o roli státních orgánů v podpoře rozvoje výtvarného umění zakládáním uměleckých učilišť, zavedení výtvarné výchovy do

středních škol. Tato kapitola věnuje pozornost významného vlivu vedení státu na podporu vizuálního umění jako prostředku podpory dobového vládního systému a státní ideologie – monarchické vlády a po jejím pádu vojenského režimu – a loyality umělců vůči ní spojené s jejich podporou. Závěrečná kapitola sleduje vztah druhé strany důležité pro rozvoj umění, to jest zájem jak laické tak odborné veřejnosti o vzniklá díla, podporující další možný rozvoj a proměny uměleckého projevu jejich autorů. A je to zájem politických kruhů o výtvarné umění jako srozumitelného prostředku k ideově-politickému tlaku na širokou veřejnost. Tento fenomén je o to zajímavější, že tradiční vizuální umění se omezovalo jen na ilustrační knižní malbu, která byla součástí osobního soukromí majitele ilustrované knihy a nebylo určeno pro obecné zveřejnění.

Práce po formální stránce plně odpovídá normě. Thema je čtenáři předkládáno v přehledné formě a jasné, jednoznačné jazykové podobě. Na použité informační zdroje je jasné odkazováno v poznámkovém aparátu, stejně jako na převzaté formulace (citáty). Připojen je obsáhlý seznam pramenů a odborné literatury v tištěné a elektronické podobě a seznam obrazového materiálu, který doplňuje a dokumentuje výklad, v němž je na jednotlivé snímky odkazováno. Tento obrazový materiál je cenným zdrojem vizuálních informací, v naprosté většině poprvé zveřejněným.

Jak jsem již řekl, předložená práce je prvním pokusem popsat a zhodnotit zrození výtvarné umělecké činnosti v jedné z arabských, tj. muslimských zemí, jeho zdrojů vnějších i inspirací domácích. Tento pokus považuji za natolik zdařilý, že by se mohl stát východiskem pro další studium výtvarného umění v muslimských, nejen arabských zemích v moderní době prováděné historiky umění znalými také kultury těchto zemí a jejich proměn v čase a životním prostoru.

K práci nemám připomínek, protože autorka vzala během vzniku práce mé připomínky již v úvahu a nových nemám.

Práci považuji za odpovídající kvalitativním a formálním požadavkům předpokládaným pro úroveň disertačních doktorských prací a proto ji doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 18. srpna 2011.